

Jaaroverzicht van de activiteiten van de Raad van Kerken in Nederland

1. Inleiding

Het jaar 2021 was een jaar van verandering en voortzetting. De covid-19-pandemie vormde, misschien nog wel meer dan in 2020, voor iedereen een beproeving, met grote consequenties voor de maatschappij en de kerken. Kerken dienden zich, opnieuw, aan te passen aan restricties en richtlijnen en moesten veel van hun bijeenkomsten en activiteiten laten vervallen of anders vormgeven. Inmiddels hebben veel kerken de mogelijkheid ontwikkeld voor het online uitzenden van kerkdiensten; ook vergaderingen vinden veelal digitaal plaats. Ten tijde van deze verslaglegging wordt er al gesproken over de kerk na corona, en vinden de eerste, voorzichtige, live-bijeenkomsten weer plaats, maar is pandemie nog zeker niet voorbij.

2. In en om de Raad

Plenaire Raad

Op 9 en 10 september 2020 vonden twee heidagen plaats. De resultaten werden uitgewerkt in een beleidsplan voor de jaren 2021 – 2025 dat door de plenaire Raad in de vergadering van 10 maart 2021 werd goedgekeurd. Op 9 juni 2021 stemde de plenaire Raad in met een inleidende notitie op het beleidsplan van de Raad voor de jaren 2021 – 2025. Hierin wordt de rol van de Raad en zijn plaats in de huidige samenleving geschetst.

De Raad sprak in zijn plenaire vergaderingen verder over de Bijbelvertaling NBV21, de kerk na corona, de plaats van religie en levensbeschouwing in ons land en in het maatschappelijk debat, de kerkelijke verklaring tegen geweld tegen homoseksuelen (17 mei 2011); de beschermwaardigheid van het leven, waarbij onderling gesprek duidelijk zou moeten maken of de kerken kunnen bijdragen aan het publieke debat over het begin en het einde van het leven. Ook stond de Raad stil bij het interreligieuze gesprek en de interreligieuze ontmoeting.

Bijzonder verheugend is dat in zijn vergadering van 12 mei de plenaire Raad unaniem instemde met het verzoek van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt om gezamenlijk toe te treden als geassocieerd lid. Het lidmaatschap werd effectief vanaf 1 juni 2021.

Bevordering oecumenische dialoog

De Oecumenelezing 2021, gepland op 15 januari 2021, kon voor het eerst sinds haar start in 1997 niet doorgaan vanwege de lockdown.

Op 20 januari werd in een webinar onder auspiciën van de Raad gesproken over het dialoograpport van de Rooms-Katholieke Kerk en de Algemene Doopsgezinde Sociëteit getiteld 'Samengeroepen om vrede stichters te zijn.'

In december werd een onlinebijeenkomst gehouden met lokale raden van kerken en andere oecumenische verbanden. Doel was elkaar te informeren, te horen wat er leeft, en kennis te maken met elkaars werk.

Oecumenische Bezinning en Nieuwsbrief

Er verschenen vier uitgaven in de reeks Oecumenische Bezinning.

In januari verscheen de brochure 'Van crisisjaar tot Jubeljaar', een uitgave rond de biddag en dankdag voor gewas en arbeid en de zondag van de arbeid. In het voorjaar bracht de Raad een uitgave uit rond 'De werken van Barmhartigheid', met bijdragen van de leden van de plenaire Raad. In het kader van de voorbereiding op de assemblee van de Wereldraad van Kerken in 2022 verschenen twee uitgaven.

Ten eerste 'Recht en vrede begroeten elkaar', een weerslag van acht jaar verhalen en ervaringen van de werkgroep Pelgrimage van gerechtigheid en vrede; ten tweede de uitgave 'De liefde van Christus beweegt de wereld tot verzoening en eenheid', een vertaling van de bezinning op het thema van de elfde assemblee, voorzien van een inleiding en gespreksvragen door de beraadgroep Geloof en kerkelijke gemeenschap.

De digitale Nieuwsbrief verscheen 12 keer, inclusief een extra editie rond de Week van gebed en rond de vacatures secretaresse en medewerker communicatie.

Personele zaken

In het najaar werd de zoektocht gestart naar opvolgers van mw. Beppie van Laar, die te kennen gaf haar werkzaamheden voor de Raad te willen beëindigen. Gezocht werd naar een medewerker communicatie (12 uur) en een secretaresse (20 uur). Inmiddels zijn twee nieuwe medewerkers aangesteld, te weten dhr. Ronald Meeuwssen (communicatie, per 1 januari 2022) en mw. Marjolein Draijer (secretaresse, per 1 februari 2022).

3. Activiteiten

Bemoediging en gebed

Op 4 november 2020, in de tweede lockdown, startte de Raad Woorden van Hoop en Troost in de vorm van korte videofilmjes waarin kerkelijke vertegenwoordigers vanuit de verschillende kerkgenootschappen een bemoedigende boodschap uitspreken. De achttiende en laatste aflevering was op 3 maart 2021.

De Week van gebed voor eenheid vond plaats van 17 t/m 24 januari 2021. Thema was '#blijfinmijnliefde', ontleend aan Johannes 15 vers 5-9. Het materiaal werd voorbereid door de zusters uit de oecumenische gemeenschap van Grandchamp (Zwitserland). Op 19 november 2020 organiseerde de Raad samen met MissieNederland een digitale bijeenkomst waar veel leden van de werkgroep uit het hele land aan deelnamen om inspiratie op te doen en de mogelijkheden voor digitale bijeenkomsten rond de Week van Gebed uit te wisselen.

De weekopening van de Wereldraad van Kerken werd op 1 maart verzorgd door de Raad van Kerken in Nederland. Nu de weekopening van de Wereldraad door de coronapandemie niet fysiek kon plaatsvinden, nodigde de Wereldraad kerken of nationale raden van kerken uit de regio uit een online-ochtendgebed te verzorgen. In de week van 28 februari t/m 6 maart stonden in de Ecumenical Prayer Cycle Nederland, België en Luxemburg centraal.

De voorzitter van de Raad schreef een kerstbrief voor allen die betrokken zijn bij het oecumenisch werk van de Raad binnen de lokale raad van kerken, waarbij hij inging op het gegeven dat in deze adventstijd de kerken wederom voor de uitdaging staan om elkaar langs andere wegen dan gebruikelijk te steunen en te bemoedigen.

Inzet voor vluchtelingen

'Houd moed, sta op, Hij roept u' was het thema van de online-bijeenkomst op 6 maart van de werkgroep Vluchtelingen met bijzondere aandacht voor ongedocumenteerden. Tevens werd bij die gelegenheid afscheid genomen van Jan van der Kolk, jarenlang voorzitter van de werkgroep. Later in het jaar, op 20 november, kwam de werkgroep opnieuw via een videobijeenkomst bijeen rond het thema 'Vluchtelingen zonder recht - inzet van de kerken'.

Ook steunde de Raad de actie #Groen Licht in het kader van vluchtelingen die bivakkeren in het niemandsland tussen Wit-Rusland en Polen. De Raad heeft respect voor lokale kerkgemeenschappen en vrijwilligers die zich over hen ontfermen.

Op 11 maart 2020 riep de Raad de Nederlandse overheid op 500 vluchtelingenkinderen in ons land een veilige plek te geven. Nog steeds besteedt de Raad wekelijks met een gebed op de website aandacht aan deze oproep.

Op uitnodiging van de Griekse hulporganisatie Synyparxis, verbonden aan de Grieks Orthodoxe Kerk, nam de Raad in het najaar het besluit tot het maken van een solidariteitsreis naar Griekse kerken en organisaties die zich inzetten om het lot van vluchtelingen te verbeteren. De reis zal in 2022 plaatsvinden.

Aandacht voor duurzaamheid, schepping en klimaat

In 2021 werd veel aandacht besteed aan duurzaamheid, klimaat en schepping. Vanaf 11 maart vond een wereldwijde klimaatactie plaats met als motto *Sacred People, Sacred Earth*. In Nederland kreeg de actie zijn beslag door middel van het Klimaatalarm, dat op zondag 14 maart plaatsvond. Ruim 100 landelijke organisaties namen deel. Ook de Raad van Kerken heeft zich hierbij als deelnemende organisatie aangesloten. Daarnaast deden diverse religieuze en levensbeschouwelijke organisaties, waaronder SKIN, MissieNederland en de interreligieuze organisatie In Vrijheid Verbonden een brede oproep tot klimaatactie. Namens de Raad van Kerken heeft de algemeen secretaris de oproep ondertekend.

In het kader van de zogeheten 'groene websites' van de Raad werd aandacht besteed aan de jaarlijkse periode van oecumenische aandacht voor de schepping van 1 september - 4 oktober. Vanuit verschillende kerken werd materiaal voor vieringen aangeboden.

Op 28 en 29 oktober werd een conferentie belegd in het Tropeninstituut in Amsterdam over een duurzame toekomst en de toenemende grondstoffenschaarste. Namens de Raad leverde een drietal deskundigen een bijdrage vanuit een ethisch en theologisch perspectief.

Ook besteedde de Raad via zijn netwerkgroep Schepping en duurzaamheid veel aandacht aan de voorbereiding voor de klimaatop (COP 26) van 1 tot 12 november in Glasgow. De samenstelling en oprichting van de netwerkgroep Schepping en duurzaamheid was een van de uitwerkingen van het beleidsplan 2021-2025.

Op zaterdag 13 november gingen de leden van de beraadgroepen Geloof en kerkelijke gemeenschap en Samenleving, duurzaamheid en vrede, als ook de werkgroep Theologie, kerk en duurzaamheid op een bezinningsdag het gesprek aan over de vraag 'waarom is duurzaamheid een levensbeschouwelijk vraagstuk'.

Interreligieuze dialoog en samenwerking

Jaarlijks stuurt de Raad een groet aan de moslimgemeenschap in Nederland in het kader van de Ramadan. De vastenperiode in 2021 begon rond 13 april en eindigde rond 12 mei met het Suikerfeest. De contactgroep hindoes-christenen bracht een divaligroet uit, die kerken en parochies die actief zijn in een omgeving waar hindoes wonen over kunnen brengen. Het Divalifeest viel op 4 november 2021.

De Raad en In Vrijheid Verbonden namen het initiatief tot een bijzonder boek, dat als e-book verscheen onder redactie van prof. dr. A.H.M. van Iersel en de heer B. Lalbahadoersing getiteld: 'Menselijke waardigheid en mensenrechten in Nederland. De bijdrage van de levensbeschouwelijke tradities in Nederland'. In het boek wordt ingegaan op de relatie tussen godsdienst en mensenrechten.

Het Overlegorgaan Joden, Christenen, Moslims (OJCM) vroeg in een appel van 12 mei religieuze leiders wereldwijd om op te roepen tot het stoppen en definitief beëindigen van geweld in Jeruzalem. Het OJCM schrijft dat 'Jeruzalem, de stad die door onze drie religies als heilig wordt gezien, een symbool van vrede zou moeten zijn'.

In het najaar, op 25 oktober, schreef het OJCM een brief aan minister Grapperhaus waarin het aangaf de handelwijze van de NCTV (Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid) te betreuren, omdat er volgens de berichtgeving sprake zou zijn van heimelijk onderzoek naar aspecten binnen lokale moskeegemeenschappen. Later in het jaar richtte het OJCM een nieuwe afdeling op: het Jongerenpanel. Doel is jongeren van verschillende geloven enthousiast te maken om met elkaar in gesprek te gaan.

Kerk en samenleving

Op 17 mei 2011 onderschreven alle destijds bij de Raad van Kerken in Nederland aangesloten kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken de *Kerkelijke verklaring tegen geweld tegen homoseksuelen*. Tien jaar later, op 17 mei 2021 onderstreepten alle leden en associés van de Raad deze Verklaring opnieuw.

De Raad schreef op 2 juni 2021 een brief waarin de Raad vanuit een religieuze en levensbeschouwelijke optiek enkele zaken onder de aandacht van de informateur bracht die volgens zijn optiek van belang zijn voor het komende regeringsbeleid. Punten die aan de orde kwamen: herstelplan economie, mens en klimaat, wonen, omgang met vluchtelingen, vrede en mensenrechten, en de menselijke maat in het bestuur.

De Raad sprak een groet uit bij de Keti Koti-herdenkingsdienst op 1 juli in de Koningskerk in Amsterdam. Binnen het moderamen werd een aanzet gegeven tot een bezinning rond het slavernijverleden, met als aandachtspunt de herdenking van Keti Koti in 2023.

De Roos van Culemborg organiseerde samen met de Raad van Kerken een project rondom de werken van barmhartigheid. Dit project werd geopend op 18 september op een landelijke

ontmoetings- en startdag in Culemborg.

Van 30 september tot en met 7 oktober vond de jaarlijkse Week tegen Eenzaamheid plaats. De Raad van Kerken is betrokken bij de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid die deze week organiseert.

De Raad van Kerken steunde het voorstel van het Kabinet om huishoudens die geconfronteerd worden met de snel stijgende energiekosten te compenseren. De Raad riep het Kabinet op om de regeling zo aan te passen, dat de compensatie terecht komt bij de mensen die het echt nodig hebben. De Raad maakt zich zorgen over de groeiende tweedeling.

Internationale zaken

In februari richtte de Raad zich, samen met andere religieuze en levensbeschouwelijke organisaties, tot de fractievoorzitters van de politieke partijen met de oproep in het regeerakkoord vast te leggen dat een bedrag van 0,7% van het BNP zal worden geïnvesteerd in ontwikkelingssamenwerking.

In het kader van het conflict tussen rivaliserende partijen vroeg de Raad meerdere malen aandacht en gebed voor het conflict in Zuid-Soedan naar aanleiding van een oproep daartoe van de gezamenlijke kerken van Zuid-Soedan. De Raad is een van de vele internationale, oecumenische organisaties die ter gelegenheid van de Internationale dag van de Vrede een oproep ondertekende tot Vrede en Verantwoordelijkheid in Zuid-Soedan.

Evenzo vroeg de Raad om hernieuwde aandacht en gebed voor de situatie in Jemen waar de situatie op humanitair gebied nijpend is vanwege oorlog, honger en geweld.

Activiteiten in het kader van de Pelgrimage van gerechtigheid en vrede

In april 2021 werd het idee gelanceerd voor een pelgrimstocht 'Walk for Homs' (5-10 april 2022) voor de wederopbouw van Syrië en ter nagedachtenis aan pater Frans van der Lugt sj. De Raad ondersteunt het project.

De Walk of Peace vond dit jaar plaats in Zwolle. De Raad en Pax in samenwerking met het Vredesplatform Zwolle organiseerden de wandeling. Thema was: 'Jij hoort erbij'.

Daarnaast nam de Raad deel aan het Inspiratiefestival Terschelling van 22 - 24 oktober met een 'Walk of Peace with Creation' en verzorgde een van de slotvieringen van het festival op 24 oktober, die plaatsvond in de Westerkerk in West-Terschelling.

4. Vooruitblik

Ondanks de grote beperkingen door de corona-pandemie, kon de Raad in 2021 op diverse beleidsterreinen inhoudsvolle activiteiten ontplooiën of faciliteren.

Dat neemt niet weg dat we moeten vaststellen dat, ook voor de Raad, de wereld sterk veranderd is. Het hybride werken, ontstaan uit nood, heeft zeker ook voordelen gebracht. Door middel van applicaties als Zoom en Teams kunnen leden van de diverse groepen vaker deelnemen aan vergaderingen en andere online-bijeenkomsten. Reistijden worden beperkt en kosten bespaard. Dit geldt ook voor het secretariaat en de algemeen secretaris. Tegelijkertijd

wordt de behoefte ook sterk gevoeld naar de concrete ontmoeting in de fysieke bijeenkomsten. Er zal gezocht moeten worden naar een heilzaam evenwicht tussen beide vormen. De plenaire Raad zal in 2022 de eigen vergaderingen, zo mogelijk, op deze wijze af gaan wisselen. De huishoudelijke vergaderingen digitaal; de thematische fysiek.

Ook op het gebied van de huisvesting heeft het hybride werken invloed. In 2022 zal onderzocht worden in hoeverre de huidige huisvesting nog aansluit bij deze nieuwe ontwikkeling en of er eventuele alternatieven zijn.

Activiteiten 2022

In overeenstemming met het beleidsplan 2021 - 2025 zal in 2022 een nieuwe heidag plaatsvinden. Daarop zal de huidige koers van de Raad besproken en, zo nodig, bijgesteld worden.

In maart zal de geplande solidariteitsreis naar Griekenland plaatsvinden.

Begin september vindt de elfde Assemblee plaats van de Wereldraad, met als thema: De liefde van God beweegt de wereld tot verzoening en eenheid. De naar 13 mei uitgestelde Oecumenelezing zal eveneens in het kader van dit thema staan.

Drs. S.C. Crouwel